

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxíu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Cal Baraldés

Isidre Baraldés Torrabadella es va casar l'any 1810 a la parròquia de Rajadell, poble on feia anys que habitava, amb Rosa Massana Francitorra, natural de Monistrol de Rajadell. Uns anys més tard, el 1828, trobem l'Isidre a Fals signant un contracte de rabassa amb Anton Monconill. La terra establerta es deia la Vinya del Canonge i estava situada on ara hi ha el Raval de la Creu. El propietari de Monconill va establir les 5 quarteres a mitges entre l'Isidre i el Miquel Serra, els quals tenien relacions de parentesc, ja que el fill de l'Isidre s'havia casat amb la filla del Serra. A més a més de la cessió de la terra a parts, el contracte autoritzava als parcers a construir-s'hi la casa respectiva. El Serra va fer ús d'aquest dret i va edificar la casa coneguda com cal Miquel i posteriorment com cal Cinto, però l'Isidre Baraldés, s'ignora per quin motiu, no ho va fer.

Després d'un lapse d'alguns anys, apareix l'Isidre, en companyia del seu fill Miquel, comprant a Andreu Llussà, aleshores amo del Tatger, un hort d'un quartà i un solar per tal d'edificar una casa. La venda es va efectuar el 20 de febrer de 1842 i la futura casa va quedar gravada amb un cens anual de 3 lliures i 10 sous, equivalents a 41 rals de billó, a favor del Tatger. Hi ha un indicatiu que ens permet suposar que la casa va construir-se immediatament després de comprar

el sòl. Es tracta d'un dels graons d'una escala, adossada posteriorment a la banda nord de la casa, que porta inscrit la data 1842 dins d'un rectangle, i que possiblement la pedra va ser emprada com a llinda d'una de les finestres de la edificació original. Isidre Baraldés va fer testament amb el rector el 21 de setembre de 1860 i va morir cinc dies més tard. Va deixar-ho tot al Miquel, tret de 5 lliures per a cada un dels altres dos fills, el Domingo i el Francesc. El Valentí, un altre fill, ja feia anys que havia mort.

Llinda d'una finestra

Miquel Baraldés Massana va néixer cap a l'any 1822 i es va casar el 1845 amb la noia Raimunda Centellas Raich, provinent de Sant Pere Sallavinera. L'enllaç entre les famílies Baraldés i Centelles va ser doble, perquè el mateix dia també es van unir en matrimoni el Francesc, germà del Miquel, i la Llúcia, germana de la Raimunda. Suposem que per evitar gelosies entre germanes, en ambdós casos el dot va ser de 25 lliures.

En els capítols, el pare va proclamar el Miquel hereu, però va cedir al Francesc un tros de terra rocós perquè pogués edificar una casa al costat de la seva. En aquesta casa adossada hi van viure els descendents del Francesc, però en un moment determinat la línia successora es va extingir i avui es troba unida a la casa principal.

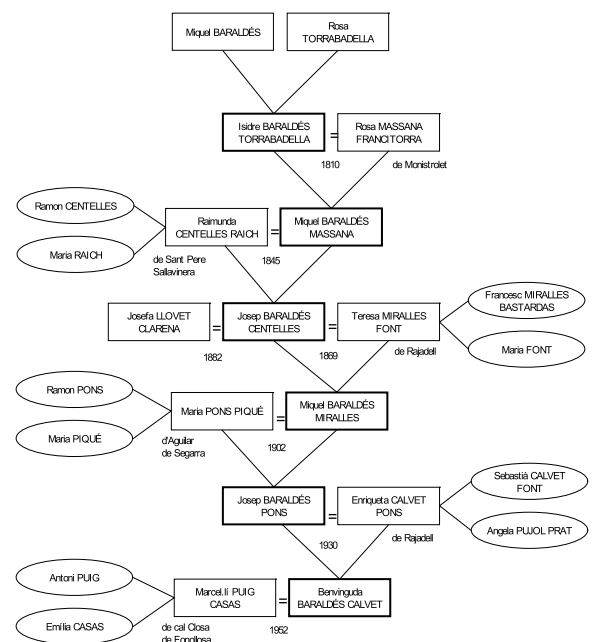
Segons un document de 1882, l'indret on es trobava cal Baraldés era anomenat el Collet de cal Tàpia, i ara es podria fer una disquisició sobre si el nom del Raval de les Tàpies prové d'un topònim anterior amb aquest nom. O si, pel contrari, el collet rocós sobre el qual s'alça la casa deu el seu nom al fet d'estar al Raval de les Tàpies, una agrupació de cases on originàriament abundaven les parets fetes de tovots o tàpies. Cal recordar que la tàpia o tovot és un bloc de terra premsada dins d'un motlle de fusta i després simplement deixada eixugar al sol, sense coure-la en un forn com es fa amb altres materials de construcció.

Miquel Baraldés va ampliar la casa, tot afegint-hi un pis. Un testimoni de les obres és la llinda de pedra vermellosa de la finestra de la façana principal, que porta gravat el seu nom i l'any 1864. Va tenir sis fills, anomenats Josep, Francesc, Antoni, Rosa, Maria i Llúcia, i va acomiadar-se d'aquest món el 1886. El primogènit Josep Baraldés Centellas va heretar tres de les quatre vinyes que menava el seu pare; una de 4 jornals i tres quarts de llauradura de mules, una altra de 5 quarteres, pertanyent les dues a la Torra Sagimona, i una altra de 4 quarteres, pertanyent al mas Oliveres. La vinya de l'obaga del Puig va quedar pel seus germans Antoni i Francesc, a mitges. El Josep es va casar el 1869 amb Teresa Miralles Font, filla d'un traginer de Rajadell. Els contraents comptaven 30 i 25 anys respectivament, i en els capítols el pare va nomenar hereu al Josep, reservant però, 32 escuts per a cada un dels altres fills i filles solteres. El dot de la núvia va ser força minso, només 10 escuts i 700 mil·lèsimes, i l'aixovar va consistir en el següent: «...un jubon de merino con sayas de orleans, un vestido negro de merino, una arca de pino de seis escudos, dos camisas, dos almohadas, y una colcha de lana...»

La Teresa va infantar dos nens i va morir prematurament el 1877, a l'edat de 36 anys. El vidu va haver de procurar pels fills petits i es va haver de casar per segona vegada. Ho va fer el 1882 amb Josefa Llovet Clarena, de Fonollosa. La segona muller va aportar al matrimoni 720 pessetes "de su peculio propio", i una mica de roba. Amb la Josefa va tenir quatre fills més; dues nenes van morir a la infantesa, mentre que el Joan i la Concepció van arribar a l'edat adulta. La Sió va entrar de jove a cal Purgatori, una casa situada al barri de les Escodines de Manresa.

La casa va passar al Miquel Baraldés Miralles, casat el 1902 amb Maria Pons Piqué, de cal Met d'Aguilar de Segarra. El 1905 va arribar el primer fill a la família, a qui van batejar amb el nom de Josep, seguint la tradició de la família d'alternar Joseps i Miquels. Al segon fill li van posar Ramon, el qual va aprendre l'ofici de ferrer a la ferreria de Rajadell. Després es va establir pel seu compte a Fonollosa. El Miquel va morir el 1927, després d'una dolorosa malaltia. El Josep Baraldés Pons era un home molt emprenedor, que no es conformava amb els migrats ingressos de la vinya i va buscar altres sortides. De

ben jove ja anava a jornal, treballant en el manteniment de les vies del tren, o fent carbó vegetal amb branques d'alzina. Més endavant es va dedicar a transportar fusta amb el carro des dels boscos a la serradora de Rajadell. Quan la feina apressava, demanava ajuda al seus veïns de cal Mestre i de cal Tatger, i fins i tot llogava algun xicot del poble. Finalment va acabar comprant la serradora i es va convertir en empresari. Per altra banda, la seva muller, l'Enriqueta Calvet era tant emprenedora com ell, i es cuidava de la botiga, un servei necessari al poble, des que havia tancat el magatzem del Sindicat Agrícola de cal Cisteller. Venien tota mena de queviures, carn dels xais que mataven ells mateixos, i fins i tot llet de les tres vaques que tenien. Un cop a la setmana, el Josep baixava en carro a Manresa a buscar subministres. El 1929, el Josep va ampliar el pati de casa, va aprofundir el pou i va instal·lar al terrat un molí de vent. Amb la força eòlica pujava l'aigua fins a un gran dipòsit, el qual subministrava aigua corrent al safareig i altres dependències de la casa. Cal Baraldés va ser una de les primeres cases del raval de tenir la connexió elèctrica, i el 1936 s'hi va instal·lar el primer telèfon del poble. Va ser una iniciativa de l'Ajuntament republicà, i feia funció de telèfon públic. El Josep era un home d'esquerres i va tenir un paper destacat en la política i en totes les iniciatives cíviques durant els convulsos anys de la guerra. Ho va pagar ben car i va ser condemnat a dotze anys de presó per un tribunal militar. Va aconseguir sortir en llibertat provisional al cap de cinc anys de presidir a la Model de Barcelona i a la Presó de Manresa.

El 1930, el Josep va unir-se en matrimoni amb l'Enriqueta Calvet Pujol, de cal Sebastià de Rajadell, i va tenir com a descendència tres noies, amb la qual cosa es va perdre el cognom familiar. La filla gran era la "Venida" o Benvinguda Baraldés Calvet. Aquesta es va casar el 1952 amb Marcel·lí Puig Casas, xofer de professió, de cal Closa de Fonollosa. L'any 1953, van marxar tots a Barcelona, els joves i els vells, on van muntar una botiga de fruites i verdures i una perruqueria. La casa no va quedar deshabitada del tot, ja que el Josep pujava sovint a Fals per cuidar la terra. Mantenia

encara una vinya del mas Barquets de Rajadell, dita "el Collet de les Grives", tres vinyes al Pla de Fals, amb una extensió total de 17 quarteres, l'hort dit "el Camp d'Oliveres", i el petit hortet propi situat al Torrent. El 1965 es va morir l'àvia Maria Pons i el 1967 la usufructuària Enriqueta Calvet, i la "Venida" va quedar com hereva després de la renúncia de les seves germanes bessones Pilar i Maria Àngels.

La casa es va llogar el 1957 al nou rector del poble, mossèn Ramon Boixader, que no va voler habitar la decrepita rectoria de Fals. El rector s'hi va instal·lar amb els pares i va destinar una cambra per fer classes nocturnes als joves que havien deixat l'escola prematurament i volien ampliar els seus coneixements. La casa es va convertir en un centre de reunió i d'intercanvi d'idees, i el lloc on es van gestar iniciatives

del jovent com el grup de teatre o la cooperativa. Després de la marxa del Ramon Boixader, els amos van acondicionar el pis superior de la casa, que s'havia obrat el 1952. El pis va ser llogat a Lluís Guitart Colom, un fill del Tatger que era forner a Terrassa, i la seva muller Mariona, que s'hi van estar vint-i-cinc anys, des del 1971 fins el 1995. Actualment a la casa hi fan estada esporàdicament els propietaris, la "Venida" i el Marcel·lí, juntament amb la seva família; l'Antoni, que va néixer a Fals abans no marxessin cap a Barcelona, la Susanna i el Francesc. Finalment, val a dir que hem dubtat a l'hora d'escriure el nom de la casa. Encara que el nom correcte sembli ser Baraldés, el cognom de la família, el cert és que correntment se l'anomena cal Balandrès, amb e oberta, una deformació del nom original.